

સામાન્ય નજર થી છુપાયેલા જોખમી રસાયણો

ઓક્ટોબર ૨૦૨૦

Devastation on the Beirut dockside

બેરૂત, લેબનોનનો બંદરનો વિસ્તાર - ૪ ઓગસ્ટ ૨૦૨૦ ના વિસ્ફોટ પહેલાં અને પછી

શું તમે જાણો છો ?

- કેટલાંક રસાયણોની સેલ્ફ લાઈફ હોય છે અને તે ડીગ્રેડ થઈ શકે છે જ્યારે તેને ખુબ લાંબો સમય અથવા અયોગ્ય પરિસ્થિતિ માં સંગ્રહ કરવામાં આવે. ભેજ, હવા અથવા બીજા પદાર્થો ડીગ્રેડેશન તરફ દોરી જાય છે.
- ડીગ્રેડેશન કરી શકે છે :
 - રસાયણોના સાર્મથ્યમાં ઘટાડો , જેથી તેની અસરકારતા ઓછી થઈ જાય છે.
 - સ્ટેબીલાઈઝર્સ અથવા ઈનહીબીટર્સ માં રહેલાં એડીટીવ્સ ને અસર , જે જોખમી રસાયણોને સુરક્ષિત રાખે છે.
 - ઉગ્ર, સંભવિત વિનાશક વિઘટન તરફ દોરી જાય છે. (સંદર્ભ પીએસ બીકન જાન્યુઆરી ૨૦૦૬)
(<https://www.aiche.org/ccps/resources/process-safety-beacon/archives/2006/january/english>)
- સેફ્ટી ડાટા શીટ્સ (એસ ડી એસ) સામાન્ય રીતે યોગ્ય સંભાળ અને નિકાલ માટે યોગ્ય સંગ્રહ સ્થિતિ અને માર્ગદર્શન પુરું પાડે છે.
- રસાયણો જેની વિસ્તારમાં જરૂર નથી તે સંભવિત યુવાક અને ફેલાવા માટેના ઉદ્દગમસ્થાન બની શકે છે.
- વિસ્તારમાં જરૂરીયાત કરતાં વધારે રસાયણો હોય તો યુવાક અથવા ફેલાવા વખતે તે અસર વધારી શકે છે.

તમે શું કરી શકો ?

- તમારા વિસ્તારમાં લાંબા સમયથી સંગ્રહિત ડ્રમ અને કંટેનરને ને શોધો. તેની વાપરવા માટેની અંતિમ તારીખ ને ચકાસો અને સંગ્રહ માટેની યોગ્ય સ્થિતિની ખાત્રી કરો.
- જો તમને અંતિમ તારીખ પછીના કંટેનર મળે તો તમારાં સુપરવાઈઝરને તુરંત જાણ કરો. જુના કંટેનરને ખોલવા પ્રયત્ન ન કરો અથવા તેને હલાવવા પણ નહીં – અંદરનો પદાર્થ કદાચ અસ્થિર થઈ ગયો હોય અથવા કંટેનર કદાચ કટાઈ ગયું હોય.
- અને જો કંટેનર તેની અંતિમ તારીખ પહેલાં નું પણ હોય તો પુછો કે આ અંહી કેમ છે. કદાચ તે બાકી રહી ગયું હોય અને પછી ભુલાય ગયું હોય. તેને યોગ્ય સંગ્રહ સ્થાને પહોંચાડવાની જરૂર છે.
- જ્યારે રસાયણો ને વાપરો ત્યારે તેની ઉત્પાદન કરેલી તારીખ ને જુઓ અને જે રસાયણ જુનું હોય તેને પહેલાં વાપરો – જો તેની વાપરવાની અવધિ સમાપ્ત ન થઈ ગઈ હોય તો.

૪ ઓગસ્ટ ૨૦૨૦ના દિવસે બેરૂત, લેબનોન ના બંદરમાં એક ભયંકર વિસ્ફોટ થયો જેનાથી ૧૬૦ માણસો નું મૃત્યું થયું , ૫૦૦૦ થી વધારેને ઈજા થઈ અને લગભગ ૩૦૦,૦૦૦ લોકો બેઘર થયા*. અત્યારે નુકસાનીનો આંકડો કે વિસ્ફોટના કારણનો કોઈ અંદાજ ઉપલબ્ધ નથી. પદાર્થ એમોનીયમ નાઈટ્રેટ (એએન) એ એક સામાન્ય ખાતર છે, પણ તેને ખાણમાં વિસ્ફોટ કરવા માટે પણ વપરાય છે. લગભગ ૨૭૫૦ ટન (૩૦૩૦ અમેરીકી ટન) એમોનીયમ નાઈટ્રેટ ને વેર હાઉસમાં ૬ વર્ષથી વધારે સમય થી સંગ્રહ કરાયેલો હતો. સ્થાનિક અધિકારીઓને પદાર્થની હાજરી અને સંગ્રહિત સમય ની જાણકારી હતી પણ સંગ્રહ નો સરખો બંદોબસ્ત કરવા માટે અપુરતા પ્રયાસ કરવામાં આવ્યા હતાં. બેરૂત ના વિસ્ફોટ પછી કેટલાક બંદરોએ એમોનીયમ નાઈટ્રેટ સંગ્રહ કરવા ઉપર મર્યાદા લાદી દીધી અથવા સંગ્રહ બંધ કરી દીધો. (સંદર્ભ વોશીંગટન પોસ્ટ ઓગસ્ટ ૨૧, ૨૦૨૦)

મોટાભાગે , રોજ ચાલતાં આપણું ધ્યાન એવી ઘણી વસ્તુ ઉપર નથી પડતું જેને આપણે ઘણાં સમય થી એક જ જગ્યા એ જોતા હોય છે. પરંતુ આ એક સુઘડતા ની ચિંતા કરતાં કંઈક વિશેષ છે. રસાયણની યોગ્ય સંગ્રહ પદ્ધતિ ખુબ જરૂરી છે ખાસ કરીને જ્યારે તે ડીગ્રેડ થઈ શકતું હોય.

તમારાં વિસ્તારમાં રસાયણોના એવા ડ્રમ અથવા બીજા કંટેનરનો છે જે વારંવાર વપરાતાં નથી ? તમે ક્યારેય તેના લેબલ તરફ જોયું છે ?

(*આ બિકન તૈયાર કરાય રહ્યું હતું તે સમયનાના આંકડા)

તમારાં વિસ્તારમાં લાંબા સમયથી સંગ્રહ કરેલાં પદાર્થો તરફ નજર કરો.